

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ
Α/ΘΜΙΑΣ & Β/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
Β/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΣΕΡΡΩΝ
ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ταχ. Δ/ση : Κερασούντος 2
TK 62110 Σέρρες
Πληροφορίες : Ντάνης Απόστολος
Τηλέφωνο : 23210- 47537, 47538
E-mail : grssdser@sch.gr

Σέρρες: 31 / 12 / 2012

Αρ. Πρωτ. : 1369

ΠΡΟΣ :

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Υπόψη κ. Χρήστου Δούκα

ΚΟΙΝ.:

1. Συγγραφείς Νέων Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικής Αγωγής
2. Σχολικούς Συμβούλους Φυσικής Αγωγής

ΘΕΜΑ: Ασυμβατότητες των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών της Φυσικής Αγωγής

Σας επισημαίνουμε τις ασυμβατότητες των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών Φυσικής Αγωγής σε σχέση με το Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ. Φυσικής Αγωγής, τη φύση του μαθήματος και τον κύριο ρόλο της Φυσικής Αγωγής στην εκπαίδευση. Από τις ασυμβατότητες αυτές θα προκύψουν προβλήματα στην αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών, οπότε επιβάλλεται να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις/ προσαρμογές στα Νέα Προγράμματα Σπουδών.

Συγκεκριμένα οι ασυμβατότητες αφορούν στα παρακάτω:

1. Η ένταξη της Φυσικής Αγωγής στο διδακτικό/ μαθησιακό πεδίο της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής.

Η Φυσική Αγωγή δεν είναι απλά μια σχολική δραστηριότητα για να ενταχθεί βάση στοχοθεσίας στο πεδίο της Σ.Κ.Ζ., ούτε μόνο φυσική δραστηριότητα που εφαρμόζεται με στόχο την εξασφάλιση της φυσιολογικής σωματικής ανάπτυξης των μαθητών. Η Φυσική Αγωγή είναι αυτόνομο διδακτικό/ μαθησιακό πεδίο, το οποίο απαρτίζεται από γενικούς σκοπούς και στόχους, αλλά και από ειδικά θεματικά περιεχόμενα, τα οποία δομούνται σε μια διδακτική συνέχεια. Η κατάκτηση δε των γνώσεων και δεξιοτήτων στα ειδικά διδακτικά περιεχόμενα της Φυσικής Αγωγής δεν μπορεί να επιτευχθεί με τον περιορισμό της διδασκαλίας στα γενικά στοιχεία της κίνησης και της συμπεριφοράς σε φυσικές και

κοινωνικές δραστηριότητες, παρά μόνο με συστηματική εποικοδομητική διδασκαλία στα ειδικά διδακτικά της πεδία.

Παράλληλα η Σ.Κ.Ζ. δεν μπορεί να είναι βασικό διδακτικό/ μαθησιακό πεδίο (που εμπεριέχει τη Φυσική Αγωγή) και ταυτόχρονα επί μέρους περιεχόμενο του διδακτικού/ μαθησιακού πεδίου «Βιωματικές Δράσεις – Συνθετικές Δημιουργικές Εργασίες», όπως παρουσιάζεται στην 104868/Γ2/13-9-2011 υπ. απόφαση για το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων του γυμνασίου.

Η Φυσική αγωγή πρέπει να αποτελεί αυτόνομο διδακτικό/ μαθησιακό πεδίο, το οποίο ενδεχομένως με διεύρυνσή του σε «**Φυσική Αγωγή – Υγεία**» μπορεί να περιλάβει το περιεχόμενο της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής (ή Αγωγής Υγείας), όπως καθορίζεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου (Φ.12/819/104706/Γ1/13-9-2011 υπ. απόφαση).

2. Η μείωση των ωρών της Φυσικής Αγωγής στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου.

Κατά την πιλοτική εφαρμογή των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών οι ώρες της Φυσικής Αγωγής στο γυμνάσιο μειώθηκαν σε δύο την εβδομάδα από τρεις που ίσχυε για την Α΄ και Β΄ τάξη. Η μείωση αυτή είναι ασύμβατη με τον προληπτικό και αντισταθμιστικό ρόλο της φυσικής δραστηριότητας που εξασφαλίζει το μάθημα της Φυσικής Αγωγής κατά την περίοδο της ραγδαίας σωματικής ανάπτυξης στην εφηβεία. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης επέρχεται αύξηση των σωματικών λιποκυττάρων, η οποία μπορεί να περιορισθεί, αντισταθμιστικά με τη φυσική δραστηριότητα και προληπτικά με τον έλεγχο της διατροφής. Επιπρόσθετα η απότομη αύξηση του σκελετού των μαθητών πρέπει να συνοδεύεται με επαρκή κίνηση και ενδυνάμωση των μυών, προκειμένου να προληφθούν προβλήματα συντονισμού στις κινήσεις του σώματος.

Η υποχρεωτική συμμετοχή στις φυσικές δραστηριότητες του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής διασφαλίζει εν μέρει την αρμονική σωματική ανάπτυξη των μαθητών. Η φάση της ραγδαίας ανάπτυξης μπορεί να ξεκινά για κάποια άτομα ήδη από τις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Ειδικά στ΄ αγόρια όμως, που η ραγδαία ανάπτυξη στο σκελετό είναι μεγαλύτερη από των κοριτσιών, αυτή συμβαίνει στην πλειονότητα κατά τη φοίτησή τους στην Α΄ και Β΄ τάξη του γυμνασίου. Επομένως οι ώρες της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο και το Γυμνάσιο επιβάλλεται (βάση και των ψηφισμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της UNESCO και των οδηγιών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας) να είναι το ελάχιστο τρεις την εβδομάδα.

Κατά συνέπεια στην Α΄ και Β΄ τάξη του Γυμνασίου πρέπει να αποκατασταθεί η μείωση των ωρών της Φυσικής Αγωγής και να ισχύσει για τα Νέα Προγράμματα Σπουδών το ωράριο των τριών ωρών την εβδομάδα, όπως στα γυμνάσια που λειτουργούν βάση των Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ. του 2003.

3. Η ελεύθερη επιλογή των διδακτικών περιεχομένων βάση σκοπού και στόχων.

Στο Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ. της Φυσικής Αγωγής του 2003 καθορίζονται συγκεκριμένες θεματικές ενότητες (διδασκτικά περιεχόμενα) για κάθε τάξη στο Δημοτικό και Γυμνάσιο, οι οποίες εντάσσονται στην υποχρεωτική διδακτέα ύλη του μαθήματος. Στα Νέα Προγράμματα Σπουδών, παρόλο που διευκρινίζεται ότι δεν καταργούνται τα Α.Π.Σ., τα βιβλία της Φυσικής Αγωγής, το εκπαιδευτικό υλικό των προγραμμάτων της Ολυμπιακής Παιδείας και Καλλιπάτειρας, εντούτοις η επιλογή των διδακτικών περιεχομένων αφήνεται στην ευχέρεια του εκπαιδευτικού, προκειμένου να δομηθεί το μάθημα σύμφωνα με τους εκάστοτε στόχους, αδιακρίτως διδακτικών περιεχομένων. Μια τέτοια δόμηση όμως καταργεί τη διδακτική συνέχεια στα διδακτικά περιεχόμενα, αφού δε δεσμεύεται από προγραμματισμό διδακτέας ύλης (δηλ. διδακτικών περιεχομένων). Επομένως είναι καθ' όλα αντιφατικό να παραμένει σε ισχύ το Α.Π.Σ. του 2003 και ταυτόχρονα τα διδακτικά περιεχόμενα να είναι προαιρετικά.

Η ελεύθερη επιλογή των περιεχομένων καταργεί το πλαίσιο της «βασικής εκπαίδευσης» του μαθητή στη Φυσική Αγωγή (δηλ. ποιες γνώσεις και δεξιότητες φυσικών δραστηριοτήτων και αθλημάτων πρέπει να αποκτά ο μαθητής στην υποχρεωτική εκπαίδευση). Όταν ο εκπαιδευτικός δε δεσμεύεται από διδακτικά περιεχόμενα που πρέπει να εντάξει στον προγραμματισμό του, τότε αναπόφευκτα, θα υπάρχουν σχολεία διαφορετικών ταχυτήτων και κατευθύνσεων όσον αφορά τη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής, ανάλογα με τις πεποιθήσεις και προτιμήσεις των εκπαιδευτικών.

Από την άλλη πλευρά οι σκοποί των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών δεν εξέλειπαν από τους ειδικούς σκοπούς του Α.Π.Σ. του 2003. Αντίθετα οι ειδικοί σκοποί στο Α.Π.Σ. ήταν περισσότεροι. Παρόλα αυτά, το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο σχεδιασμό και την εφαρμογή του, ήταν στοχοκεντρικό με έμφαση στους κινητικούς στόχους της μάθησης και της φυσικής δραστηριότητας. Τα υποχρεωτικά περιεχόμενα δεν καταργούσαν το σχεδιασμό του μαθήματος βάση στόχων, αντιθέτως η ίδια διαδικασία με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών εφαρμοζόταν και εκεί (και συνεχίζει να εφαρμόζεται) με μια αμφίδρομη αφετηρία: α) βάση των στόχων της Φυσικής Αγωγής στα περιεχόμενα και β) με ιδιαίτερη σύνθεση των περιεχομένων ένταξη ειδικών στόχων. Η διδακτική συνέχεια όμως των περιεχομένων στο Α.Π.Σ. διασφαλίζει την κατάκτηση των ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων στα διδακτικά αντικείμενα από τους μαθητές.

Προτείνεται ο καθορισμός στα Νέα Προγράμματα Σπουδών:

α) υποχρεωτικών θεματικών ενότητων (κατ' αντιστοιχία του Α.Π.Σ. του 2003) και

β) θεματικών ενότητων επιλογής, ανά αναπτυξιακή βαθμίδα εκπαίδευσης, που θα εντάσσονται στον ετήσιο προγραμματισμό του εκπαιδευτικού.

Οι υποχρεωτικές θεματικές ενότητες καθορίζουν την «απαραίτητη εκπαίδευση» στη Φυσική Αγωγή και συνδέονται κυρίως με τις συνηθισμένες μορφές άσκησης των μαθητών, ενώ οι θεματικές ενότητες επιλογής με τις ειδικές συνθήκες, τις ιδιαιτερότητες, τον ειδικό εξοπλισμό του σχολείου και τη «δια βίου άσκηση» των μαθητών.

4. Η απουσία ιεράρχησης των έξι σκοπών της Φυσικής Αγωγής στα Νέα Προγράμματα Σπουδών.

Στα Νέων Προγραμμάτων σπουδών διακρίνονται έξι σκοποί, οι οποίοι εναρμονίζονται με τους σκοπούς της σχολικής εκπαίδευσης. Είναι εμφανές ότι η επιλογή των έξι σκοπών βασίστηκε σ' ένα μοντέλο κινητικής αγωγής που ενδείκνυται για τις μικρές ηλικίες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, γενικευμένο και για το γυμνάσιο. Έτσι σαφώς, ο πρώτος σκοπός (Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων) αναφέρεται και στην απόκτηση ώριμων κινητικών δεξιοτήτων που ταυτίζονται, για τις ηλικίες του γυμνασίου, με τις αθλητικές δεξιότητες σε κάποια αθλήματα.

Εκείνο ωστόσο που εμφανίζεται ασύμβατο στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής είναι η ισότιμη επιλογή των έξι σκοπών. Η φύση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής προϋποθέτει το συνδυασμό κινητικής μάθησης και φυσικής δραστηριότητας. Συνεπώς τόσο η απόκτηση κινητικών δεξιοτήτων (1^{ος} σκοπός) όσο και η ανάπτυξη ενός επιπέδου φυσικής κατάστασης (3^{ος} σκοπός), καθώς επίσης και η απόκτηση των σχετικών γνώσεων στις κινητικές δεξιότητες και στη φυσική κατάσταση (2^{ος} σκοπός), εμφανίζονται αναπόσπαστα συστατικά της στοχοθεσίας στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Αντίθετα μεμονωμένος σχεδιασμός του μαθήματος με αφετηρία το 2^ο σκοπό (Απόκτηση γνώσεων από την αθλητική επιστήμη) μπορεί να καταργεί τη φύση του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, αφού οι συγκεκριμένες γνώσεις μπορούν να αποκτηθούν χωρίς φυσική δραστηριότητα.

Επιπρόσθετα ο 5^{ος} σκοπός (Κατανόηση και σεβασμός της διαφορετικότητας των ατόμων και συνεργασία με όλους) αποτελεί ένα γενικό σκοπό του σχολείου, αφορά όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και δεν μπορεί να είναι βασικός σκοπός της Φυσικής Αγωγής. Η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι επιδίωξη κάθε μορφής επικοινωνίας και συνεργασίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, συνεπώς επιδίωξη και στη Φυσική Αγωγή. **Ο σκοπός αυτός είναι καλύτερο να ενσωματωθεί στον 6^ο σκοπό (Επίδειξη υπεύθυνης αθλητικής και κοινωνικής συμπεριφοράς).**

Προτείνεται η διάκριση των σκοπών σε «βασικούς σκοπούς» (1^{ος} και 3^{ος}) και «ευρύτερους σκοπούς» του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Οι βασικοί σκοποί επιδιώκεται να συνυπάρχουν οπωσδήποτε στο σχεδιασμό του μαθήματος (εκτός αν δεν επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες). Επιλογή ενός ή περισσότερων από τους ευρύτερους σκοπούς της Φυσικής Αγωγής στο σχεδιασμό του μαθήματος σημαίνει έμφαση στη στοχοθεσία του ευρύτερου ή των ευρύτερων σκοπών χωρίς κατάργηση της στοχοθεσίας των βασικών σκοπών.

5. Ο ετήσιος προγραμματισμός του διδακτικού έργου στη Φυσική Αγωγή δεν μπορεί να είναι προγραμματισμός μόνο σκοπών και στόχων.

Ο στρατηγικός προγραμματισμός της σχολικής Φυσικής Αγωγής (που ταυτίζεται με το Α.Π.Σ.) καθορίζει τους σκοπούς, τους στόχους, τα περιεχόμενα και την εξελικτική πορεία

των επιδιώξεων της Φυσικής Αγωγής στις ηλικιακές βαθμίδες. Ο προγραμματισμός του διδακτικού έργου από τον εκπαιδευτικό περιορίζεται στον προγραμματισμό της διδακτέας ύλης και κατά συνέπεια στον προγραμματισμό των διδακτικών περιεχομένων, δεδομένου ότι οι σκοποί και οι στόχοι μπορούν να τεθούν (με κατ' επιλογήν έμφαση) σε όλα τα περιεχόμενα, κατά το σχεδιασμό του ημερήσιου μαθήματος. Η ανάλυση των σκοπών και των επιμέρους στόχων είναι μια θεωρητική διαδικασία που δεν μπορεί να αναχθεί σε μια αλληλουχία ενεργειών στο χρόνο (με τη μορφή προγραμματισμού), αφού οι σκοποί και οι στόχοι (ψυχοκινητικού, γνωστικού, συναισθηματικού και κοινωνικού τομέα) συνυπάρχουν και δεν μπορούν να απομονωθούν στη διδακτική διαδικασία του μαθήματος.

Αν διατηρηθούν οι θεματικές ενότητες του Α.Π.Σ. φαίνεται ουτοπικό η διδακτική συνέχεια στον ετήσιο προγραμματισμό να διαμορφώνεται για κάποιο χρονικό διάστημα στους στόχους ενός σκοπού, κατόπιν σε στόχους άλλου σκοπού, κατόπιν του άλλου κ.ο.κ., διδάσκοντας περιστασιακά στοιχεία της μιας ή της άλλης θεματικής ενότητας ή επανερχόμενοι στις θεματικές ενότητες, προκειμένου να διδαχθούν ξανά περιεχόμενα υπό το πρίσμα ενός άλλου σκοπού και στόχου. Ο προγραμματισμός σκοπών και στόχων μπορεί να έχει μια ρεαλιστική υπόσταση μόνο στον επιμέρους προγραμματισμό της διδασκαλίας κάθε θεματικής ενότητας, και αυτό, όταν υπάρχει ευχέρεια διδακτικών ωρών και ανεξαρτησία διδακτικής συνέχειας στις γνώσεις και δεξιότητες (π.χ. ψυχοκινητική αγωγή, μουσικοκινητική αγωγή, παιδαγωγικά & κινητικά παιχνίδια), δηλαδή στις μικρές τάξεις του δημοτικού σχολείου.

Αντίθετα ο προγραμματισμός των διδακτικών περιεχομένων (δηλ. των θεματικών ενότητων) προσδιορίζει τη διδακτέα ύλη σε μια ρεαλιστική αλληλουχία διδακτικών ενεργειών στο χρόνο, κατανοητή και εφαρμόσιμη για τους εκπαιδευτικούς. Ο ετήσιος προγραμματισμός του διδακτικού έργου είναι οικείος στους εκπαιδευτικούς στη διάσταση του προγραμματισμού της διδακτέας ύλης της Φυσικής Αγωγής στην κάθε τάξη (δηλ. των διδακτικών περιεχομένων).

Προς αποφυγή της σύγχυσης επιβάλλεται να διευκρινισθεί, ότι ο ετήσιος προγραμματισμός του μαθήματος της Φυσικής Αγωγή αναφέρεται στον προγραμματισμό των διδακτικών περιεχομένων. Ο προγραμματισμός σκοπών και στόχων μπορεί να εφαρμόζεται στον προγραμματισμό της διδασκαλίας των επιμέρους διδακτικών αντικειμένων και προσδιορίζει κατά βάση το σχεδιασμό των ημερήσιων μαθημάτων της θεματικής ενότητας.

6. Ο σχεδιασμός του μαθήματος απομονωμένα σε ένα σκοπό και τους στόχους του δεν είναι ρεαλιστικός.

Στα Νέα Προγράμματα Σπουδών παρουσιάζονται παραδείγματα πλάνων μαθημάτων, ο σχεδιασμός των οποίων έχει αφετηρία έναν από τους έξι σκοπούς και συγκεκριμένους στόχους του σκοπού. Ο σχεδιασμός αυτός επιδιώκει να επιδείξει την πορεία της σκέψης στον εκπαιδευτικό, πως από το σκοπό, το/ τους στόχους πρέπει να οδηγείται στη επιλογή και σύνθεση του περιεχομένου του μαθήματος. Ωστόσο ένα τέτοιο πλάνο μαθήματος δεν

είναι ρεαλιστικό, ως προς τη στοχοθεσία του. Παράλληλα επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες από έναν εξωτερικό παρατηρητή, όσον αφορά το σκοπό και τους στόχους που εξυπηρετεί. Γιατί στην πραγματικότητα, κατά τη διεξαγωγή ενός μαθήματος Φυσικής Αγωγής συνυπάρχουν περισσότεροι του ενός σκοποί και στόχοι που εξυπηρετούν τους σκοπούς.

Από την άλλη πλευρά μια ορθολογική διαχείριση του διδακτικού χρόνου επιβάλλει σχεδιασμούς μαθημάτων με σύνθεση στόχων από περισσότερους σκοπούς, προκειμένου να σημειώνεται όσο το δυνατόν λιγότερη «απώλεια» χρόνου για κάθε σκοπό της Φυσικής Αγωγής. Αν επιδιώκεται το μάθημα της Φυσικής Αγωγής να περιλαμβάνει απαραίτητα εκμάθηση/ εξάσκηση κινητικών δεξιοτήτων και φυσική δραστηριότητα (δηλ. απαραίτητα στόχους του 1^{ου} και 3^{ου} σκοπού) και επιλεκτικά ή περιστασιακά στόχους και των άλλων σκοπών, τότε ένας ρεαλιστικός σχεδιασμός του μαθήματος θα πρέπει να ξεκινά από το σκοπό στον οποίο θα δοθεί έμφαση και να συνθέτει όσο γίνεται περισσότερους στόχους (στόχους που εξυπηρετούν και άλλους σκοπούς).

Προτείνεται να προστεθεί στα σχέδια μαθήματος η διευκρίνιση, ότι η επιλογή του σκοπού σημαίνει έμφαση στο συγκεκριμένο σκοπό. Οι στόχοι και οι επιδιώξεις καθορίζουν την ανάλογη σύνθεση του περιεχομένου, προκειμένου οι μαθησιακές ενέργειες να οδηγήσουν στην επίτευξή τους. Ταυτόχρονα η επιλογή και σύνθεση του περιεχομένου εξυπηρετεί την επίτευξη και άλλων στόχων (βασικά του 1^{ου} και 3^{ου} σκοπού).

Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Φυσικής Αγωγής

Δρ. Απόστολος Ντάνης

Δρ. Κωνσταντίνος Μπουζιώτας